

**Univerzita
obraný**

**Centrum bezpečnostních
a vojensko-strategických studií**

Datum 25. 3. 2022

STRATEGICKÝ KOMPAS PRO BEZPEČNOST A OBRANU

ZA EVROPSKOU UNII, KTERÁ CHRÁNÍ SVÉ OBČANY,
HODNOTY A ZÁJMY A PŘÍSPÍVÁ K MEZINÁRODNÍMU
MÍRU A BEZPEČNOSTI

Předložený text je analytickým materiálem, popisujícím politicko-bezpečnostní souvislosti vývoje válečného konfliktu na Ukrajině. Názory, závěry, hodnocení a případná doporučení, zde vyjádřená a předpokládaná, jsou výhradními názory autora a nepředstavují postoje či stanoviska Ministerstva obrany nebo jiné vládní agentury ČR. Podklady pro analýzu vychází z veřejně dostupných zdrojů.

Evropská unie v posledních několika letech výrazně zvýšila svoje ambice v oblasti bezpečnosti a obrany. Vydala celou řadu programů a iniciativ, které mají za cíl posílit obranné schopnosti Unie. Nicméně oblastí, ve které míra koordinace doposud poněkud zaostávala, bylo strategické plánování. To se nyní změnilo. Vydáním dokumentu Strategický kompas EU dne 21. 3. 2022, strategického materiálu, který určuje směr a cíle Evropské unie na poli obrany a bezpečnosti do roku 2030. Jedná se o konkrétnější materiál, než jaký představuje Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU, vydaná v roce 2016. Na přípravách Strategického kompasu se kromě relevantních národních orgánů podílela i Evropská komise, Evropská služba pro vnější činnost a Evropská obranná agentura. Byly tak vytvořeny další předpoklady pro ambicióznější EU v oblasti obrany, včetně její strategické autonomie.

V rámci německého předsednictví radě EU v červnu 2020 začal dvouletý proces tvorby tohoto dokumentu. V listopadu 2020 pak byla v rámci přípravy tohoto dokumentu ve spolupráci se zpravodajskými službami všech členských zemí vypracována utajovaná analýza hrozeb, z níž dokument vychází. Konečné znění celého dokumentu a zejména hodnocení bezpečnostní situace procházelo revizí. Intenzivně pak poslední měsíc v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu.

Lze tak konstatovat, že Evropská unie získává dokument, který je obdobou Strategické koncepce NATO, kterou čeká revize v červnu 2022.

**Univerzita
obraný**

Mimo jiné se v dokumentu píše, že s návratem války na evropský kontinent a kvůli dalším nepříznivým geopolitickým posunům bude pro Evropskou unii stále obtížnější prosazovat svou vizi a bránit své zájmy. Už nebude stačit ekonomická síla – státy Unie musí zásadně navýšit svou vojenskou kapacitu, posílit odolnost proti útokům zvenčí a také zajistit daleko hlubší solidaritu a vzájemnou pomoc i součinnost, a to zejména v rámci Severoatlantické aliance.

Mezi hrozbami je mimo jiné zmiňována stále asertivnější Čína či islámský terorismus, nejvíc pozornosti však dokument věnuje Rusku. Konkrétně dokument uvádí: *„Návrat války do Evropy neodůvodněnou a nevyprovokovanou agresí Ruska vůči Ukrajině a významné geopolitické změny zpochybňují naši schopnost prosazovat naši vizi a hájit naše zájmy. Žijeme v době strategického soupeření a komplexních bezpečnostních hrozeb. Jsme svědky toho, že v našem sousedství i za jeho hranicemi přibývá konfliktů, agresí a zdrojů nestability a posiluje vojenská přítomnost, což vede k velkému lidskému utrpení a vysídlování obyvatelstva. Stále častější a z hlediska dopadu stále závažnější jsou hybridní hrozby. Vzájemná závislost je stále konfliktnější a jako zbraň je využívána měkká síla: nástroje politické soutěže jsou vakcíny, data i technologické normy. Stále více je zpochybňován přístup k volnému moři, kosmickému prostoru a digitální sféře. Čelíme rostoucímu počtu pokusů o ekonomický a energetický nátlak. Konflikty a nestabilitu navíc často vyostřuje změna klimatu, která působí jako multiplikátor hrozeb.“*

K tomu dále Strategický kompas uvádí, že toto ve větší míře nepřátelské bezpečnostní prostředí vyžaduje, aby EU výrazně pokročila a zlepšila své schopnosti a zvýšila ochotu jednat, posílila svoji odolnost a zajistila solidaritu a vzájemnou pomoc. Tedy vše, co je obsaženo v čl. 42 odst. 7 Smlouvy o Evropské unii. Jinými slovy, EU musí zvýšit svou přítomnost, efektivitu a viditelnost ve svém sousedství a na globální scéně prostřednictvím společného úsilí a investic.

V dokumentu je dále uvedeno, že Strategický kompas stanovuje vysokou úroveň ambicí agendy EU v oblasti bezpečnosti a obrany tím, že:

1. poskytuje společné posouzení našeho strategického prostředí, hrozeb a výzev, jimž EU čelí a jejich důsledků pro EU;
2. přináší větší soudržnost a společnou vizi již probíhajících činností v oblasti bezpečnosti a obrany;
3. stanovuje nové postupy a prostředky ke zlepšení kolektivní schopnosti EU bránit bezpečnost občanů EU a Unie jako celku;
4. stanovuje jasné cíle a milníky pro měření dosaženého pokroku.

Kromě úvodní části s názvem Svět, s nímž jsme konfrontováni, je dokument je rozčleněn do čtyř oblastí (pilířů):

- Jednat (ACT)
- Zajistit bezpečnost (SECURE)
- Investovat (INVEST)
- Rozvíjet partnerství (PARTNER)

K jednotlivým oblastem je možno dále uvést:

JEDNAT – Vždy, když vypukne krize, musí být EU schopna jednat rychle a důrazně, pokud možno společně s partnery a v případě potřeby i samostatně.

Za tímto účelem se EU zavazuje:

1. posílit své civilní a vojenské mise a operace SBOP tím, že jim poskytne silnější a flexibilnější mandáty, podpoří rychlé a flexibilnější rozhodovací procesy a zajistí větší finanční solidaritu a zároveň podpoří také úzkou spolupráci s ad hoc misemi a operacemi pod evropským vedením. Posílit svoji civilní SBOP prostřednictvím nového paktu, který umožní rychlejší nasazení, a to i ve složitých prostředích;
2. vytvořit schopnost rychlého nasazení EU, která umožní rychle rozmístit až 5 000 vojáků v netolerantním prostředí v případě různých druhů krizí;
3. posílit velitelské a řídicí struktury, zejména útvar schopnosti vojenského plánování a vedení, a zvýšit připravenost a zintenzivnit spolupráci posílením vojenské mobility a prostřednictvím pravidelných reálných cvičení v terénu, zaměřených zejména na schopnost rychlého nasazení

ZAJISTIT BEZPEČNOST – Posílit schopnost EU předvídat hrozby, zaručit bezpečný přístup ke strategickým oblastem a chránit občany EU.

Za tímto účelem se EU zavazuje:

4. posílit své zpravodajské schopnosti, jako je rámec společné zpravodajsko-analytické složky EU (SIAC), s cílem zlepšit informovanost o situaci a strategický výhled;
5. vytvořit soubor hybridních nástrojů EU, který propojí různé nástroje umožňující odhalit širokou škálu hybridních hrozeb a reagovat na ně. V této souvislosti vytvořit specializovaný soubor nástrojů, který bude sloužit k řešení problému zahraniční manipulace s informacemi a vměšování;

6. dále rozvíjet politiku kybernetické obrany EU, aby byla lépe připravena na kybernetické útoky a mohla na ně reagovat. Posílí své činnosti v námořní, vzdušné a vesmírné oblasti, zejména tím, že rozšíří koordinovanou přítomnost na moři do dalších oblastí, počínaje indicko-tichomořským regionem, a že vypracuje kosmickou strategii EU pro bezpečnost a obranu.

INVESTOVAT – znamená více a lépe investovat do schopností a inovativních technologií, odstranit strategické nedostatky a snížit technologickou a průmyslovou závislost. "

Za tímto účelem se EU zavazuje:

7. zvýšit a zkvalitnit výdaje v oblasti obrany a zlepšit rozvoj a plánování svých schopností s cílem lépe řešit operační realitu a nové hrozby a výzvy;
8. hledat společná řešení s cílem rozvinout nezbytné strategické podpůrné schopnosti pro mise a operace EU, jakož i schopnosti nové generace ve všech operačních oblastech, jako jsou špičkové námořní platformy, budoucí bojové vzdušné systémy, schopnosti v kosmické oblasti a bojové tanky;
9. plně využívat stálou strukturovanou spolupráci (PESCO) a Evropský obranný fond s cílem společně rozvíjet špičkové vojenské schopnosti a investovat do technologických inovací v oblasti obrany a v rámci Evropské obranné agentury vytvořit nové centrum pro inovace v oblasti obrany.

ROZVÍJET PARTNERSTVÍ – v zájmu řešení společných hrozeb a výzev posílí EU spolupráci s partnery.

Za tímto účelem se zavazuje:

10. posílit strategické partnerství s NATO a OSN prostřednictvím strukturovanějších politických dialogů, jakož i operační a tematické spolupráce; zintenzivní rovněž spolupráci s regionálními partnery včetně OBSE, Africké unie, a ASEAN;
11. posílit spolupráci s dvoustrannými partnery, kteří sdílejí stejné hodnoty a zájmy, jako jsou Spojené státy, Norsko, Kanada, Spojené království a Japonsko; bude rozvíjet individuálně uzpůsobená partnerství na západním Balkáně, ve východním a jižním sousedství EU, v Africe, Asii a Latinské Americe;
12. vytvořit fórum partnerství EU v oblasti bezpečnosti a obrany s cílem zajistit užší a účinnější spolupráci s partnery při řešení společných výzev.

Přijatý dokument Strategický kompas stanovuje ambiciózní, avšak dosažitelný plán na posílení bezpečnostní a obranné politiky EU do roku 2030. Argumenty, proč EU potřebuje nový impuls

v oblasti bezpečnosti a obrany, jsou přesvědčivé: agresivnější prostředí a širší geopolitické trendy vyžadují, aby EU převzala větší díl odpovědnosti za svou vlastní bezpečnost

Strategický kompas konkrétně:

1. poskytuje společné posouzení strategického prostředí EU, hrozeb a výzev, jimž EU čelí, a jejich důsledků pro EU;
2. přináší větší soudržnost a společnou vizi již probíhajících činností v oblasti bezpečnosti a obrany;
3. stanovuje nová opatření a prostředky s cílem:
  - a. zajistit, aby EU mohla jednat rychleji a rozhodněji v případě krizí,
  - b. zaručit zájmy EU a chránit občany EU posílením schopnosti EU předvídat a zmírňovat hrozby;
  - c. stimulovat investice a inovace za účelem společného rozvoje nezbytných schopností a technologií;
  - d. prohloubit spolupráci s partnery, zejména s OSN a NATO, v zájmu dosažení společných cílů;
4. stanovuje jasné cíle a milníky pro měření dosaženého pokroku.

Vývoj i přijetí tohoto dokumentu je novou kapitolou evropské integrace, které také otvírá nové možnosti společné spolupráce členských zemí EU v oblasti bezpečnosti. K tomu může přispět i Evropský obranný fond, protože jeho logikou bylo nejdříve společně vyvíjet, následně ale také ulehčovat nákup a v konečném důsledku i vojensku spolupráci.

Jedním z plánů je, že EU by měla společně identifikovat nedostatky, které v obraně jsou, a snížit svou závislost na nákupu vojenských technologií z mimounijních států. Evropská komise má do května 2022 připravit analýzu slabých míst evropské obrany, z níž by společné projekty a nákupy techniky měly vycházet. Bez investic do evropských produktů, ať už společných nebo co nabízí jednotlivé evropské země, se EU k autonomii těžko přiblíží.

Strategický kompas tak počítá s budoucím financováním evropské obrany ze společného rozpočtu a zejména s podstatným navýšením národních vojenských rozpočtů. Prosazuje intenzivnější spolupráci mezi evropskými zbrojními podniky, prověřování komplementarity vybavení evropských armád nebo společných nákupů zbraní evropského původu.

Mimo jiné se také diskutuje, že takové nákupy mohly být osvobozeny od daně z přidané hodnoty a také že by si EU mohla na světových trzích půjčit další peníze určené na posílení evropské obranyschopnosti.

**Univerzita
obraný**

**Centrum bezpečnostních
a vojensko-strategických studií**

Nejviditelnějším projevem evropské obranné politiky má být zřízení vlastní evropské armády, či spíše jejího zárodku. Počítá se s jednotkou rychlého nasazení o pět tisících vojácích složenou z prvků pozemních, leteckých i námořních sil, společně vycvičených a schopných se pružně přizpůsobit potřebám i konkrétním situacím.

V červenci letošního roku se ČR ujme předsednictví v Radě EU a jedním z úkolů bude právě převádění cílů Strategického kompasu do praxe. Některé z cílů tohoto dokumentu mají být implementovány už tento rok. Jaké z toho vyplývají úkoly pro AČR lze v této chvíli obtížně predikovat.

Doposud všechny snahy vytvořit nějaké evropské jednotky vždy skončily nezdarem. V tomto případě se zdá, že EU a její Strategický kompas, který vypadá jako skutečně komplexní a ucelený fundament budoucí obranné politiky, pro to vytváří daleko reálnější předpoklady. Doufejme, že v roce 2025, kdy tento dokument předpokládá revizi, už bude tento cíl do určité míry dosažen.

Zpracoval: Ing. Antonín NOVOTNÝ, Ph.D.

**Univerzita
obraný**